

Ceļa karte skolotājam

9.1. Kā siltums izplatās un maina ķermeņu īpašības?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 14 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: mācīties saskatīt fizikālās kopsakarības un to izpausmes dabā un tehnikā, analizējot un klasificējot siltuma procesus gan kvalitatīvi, gan kvantitatīvi, piemēram, analizējot siltumpārneses veidus, salīdzinot dažādu veidu kurināmos, lai veidotu izpratni par ēku siltināšanas nozīmi, apkures veidiem un siltumu kā vienu no svarīgākajiem nosacījumiem dzīvības pastāvēšanai.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> • Viela sastāv no mazām daļiņām (atomiem un molekulām), kuras nepārtraukti kustas un mijiedarbojas. Daļiņu vidējo kustības enerģiju raksturo temperatūra. Jo ātrāk kustas daļiņas, jo augstāka temperatūra. (D.Li.4.; D.Li.11.) • Ķermeņa temperatūras izmaiņas lielums ir atkarīgs no ķermeņa masas, ķermeni veidojošās vielas (raksturojošais lielums – siltumietilpība) un pievadītā siltuma daudzuma, ko starptautiskajā mērvienību sistēmā mēra darba un enerģijas vienībās – džoulos (J). (D.Li.4.) • Vielās daļiņu kustība un mijiedarbība nosaka vielas īpašības. Viela var atrasties trīs stāvokļos: cietā, šķidrā un gāzveida. Mainoties temperatūrai, ir iespējama fizikāla pārvērtība – pāreja no viena stāvokļa uz citu, kuru raksturo daļiņu savstarpējais novietojums. Mainoties agregātstāvoklim, vielas temperatūra nemainās, jo pievadīto/aizvadīto enerģiju patērē saišu izjaukšanā/veidošanā. • Viena no ķīmiskajām pārvērtībām, kura saistās ar vielas sastāva izmaiņām un kurā izdalās siltums, ir degšana. Siltuma enerģija, kas iegūstama no dažādiem kurināmajiem, atšķiras. (D.Li.1.; D.Li.4.) • Dabā siltuma enerģija pāriet no vieniem ķermeņiem uz citiem, līdz to temperatūra izlīdzinās. Ir trīs siltuma pārneses veidi: siltumvadīšana, konvekcija, siltumstarojums. Atkarībā no materiālu siltumvadīšanas īpašībām, tos izmanto dažādos tehnoloģiskajos risinājumos, lai taupītu siltumenerģiju. (D.Li.4.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Skaidro vizuāla modeļa elementu nozīmi. (D.9.12.2.1.; D.9.1.2.1.) • Veido vizuālu siltumkustības modeli. (D.9.12.2.1.) • Apraksta temperatūras ietekmi uz vielas īpašībām. (D.9.1.1.1.; D.9.11.2.1.; D.9.1.2.1.) • Analizē termometru lietošanas ierobežojumus. (D.9.11.2.1.) • Analizē siltumprocesus, izmantojot lielumus Q, m, c. (D.9.4.2.1.) • Saista siltumprocesus ar vielas uzbūvi. (D.9.1.1.1.; D.9.1.2.1.) • Atrod informāciju fizikālo lielumu tabulās. (D.9.4.2.1.) • Nolasa informāciju no siltuma procesu grafikiem. (D.9.4.2.2; M.9.5.1.2.) • Salīdzina dažādu kurināmo enerģiju. (D.9.4.2.1.) • Skaidro dažādus siltuma pārneses veidus. (D.9.1.1.1.; D.9.4.3.2.) • Rada tehnisku risinājumu siltumizolācijai. (D.9.4.3.3.)

Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<ul style="list-style-type: none"> • Skaidro ar piemēriem, ka vielas uzsilšanas ātrums vienādos sildīšanas apstākļos dažādām vielām atšķiras un ka, sadegot vienādam daudzumam kurināmo materiālu, iegūst atšķirīgu siltuma daudzumu. (=D.9.4.2.1.) • Skaidro siltuma procesus (sasilšana, atdzišana) un izmanto matemātiskās sakarības siltuma daudzuma noteikšanai, kā arī skaidro ar piemēriem, ka procesos (kušana, sacietēšana, iztvaikošana, kondensēšanās) vielas temperatūra nemainās. (=D.9.4.2.2.) • Skaidro, ka ķermenis ar augstāku temperatūru uzsilda apkārt esošos ķermeņus, ar kuriem tas atrodas kontaktā, līdz to temperatūra izlīdzinās; skaidro citus enerģijas pārnese mehānismus ar elektromagnētisko starojumu un konvekciju. (D.9.4.3.2.) • Izvēlas enerģijas taupīšanas paņēmienus ikdienas situācijās, piedāvājot risinājumus efektīvai siltumenerģijas izmantošanai. (D.9.4.3.3.) • Saista mērinstrumenta lietošanas ierobežojumus (piemēram, mērapjoms) ar mērinstrumenta uzbūvi (piemēram, šķidrumsa sasaldēšanas temperatūra). (D.9.11.2.1.) • Veido daudzveidīgus modeļus, lai skaidrotu procesus un parādības, mērķtiecīgi ievērojot modelēšanas procesa soļus. (D.9.12.2.1.) • Skaidro matērijas uzbūvi un to veidojošo daļiņu savstarpējo mijiedarbību. (D.9.1.1.1.) • Salīdzina vielu agregātstāvokļus, attēlojot vielu veidojošo daļiņu izvietojumu, un skaidro grafikā vielas agregātstāvokļu maiņu un temperatūras atkarību no siltuma pievadišanas ilguma. (D.9.1.2.1.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Attīsta ieradumu rūpēties par savu veselību un drošību, izvērtējot riskus, un ievēro drošības noteikumus, veicot eksperimentus par siltuma daudzumu. (Tikums – atbildība, vērtība – dzīvība) • Attīsta ieradumu radīt un attīstīt jaunas zināšanas, eksperimentu rezultātā izdara secinājumu, ka $Q = cm\Delta t$. (Tikums – gudrība, vērtība – darba tikums) • Attīsta ieradumu darboties ilgtspējīgi un apkārtējai videi draudzīgi, veidojot tehnisku risinājumu – siltumizolāciju. (Tikums – atbildība, vērtība – daba)
<p>Jēdzieni: siltumkustība, siltuma līdzsvars, agregātstāvoklis, temperatūra, siltuma pārnese, siltuma daudzums, siltumietilpība, īpatnējais siltums, konvekcija, siltumvadišana, siltumstarojums.</p>	

Temata apguves norise	Mācību materiāla autors/avots	Mācību materiāla nosaukums	Materiāls pieejams
Siltumkustība un temperatūra	Skola2030	Kā siltums izplatās un maina ķermeņu īpašības? <i>Norādījumi skolotājam</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/A30B6E03-8321-4E75-8212-2003A4995B53/view?preview=A8B2A79B-B225-4AA5-953A-29E51E132DB3
		Kā siltums izplatās un maina ķermeņu īpašības? <i>Temata atsegums skolēnam</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/A30B6E03-8321-4E75-8212-2003A4995B53/view?preview=DA3AF797-83B7-4F0B-BFE5-B25BDE4F43F3
		Kā siltums izplatās un maina ķermeņu īpašības? <i>Vārdnīca</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/A30B6E03-8321-4E75-8212-2003A4995B53/view?preview=3084DA16-B5D2-4ED0-B3F8-3FA4BE31D5B6
	LU SIIC	Siltums un temperatūra	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika8/4TematsF/4Temats.html
	Tavaklase.lv	Vielas uzbūve	https://www.tavaklase.lv/video/vielas-uzbuve-surdo-2/

Temata apguves norise	Mācību materiāla autors/avots	Mācību materiāla nosaukums	Materiāls pieejams
Siltuma daudzums	LVAVA	Mācību saturs un valodas apguve fizikā 7.-9. klasei	https://docplayer.gr/80324362-Fizika-macibu-satura-un-valodas-apguve-macibu-lidzeklis-skolenam-ata-krumina-raisa-stunzane.html
	Skola2030	Kā siltums izplatās un maina ķermeņu īpašības? Nobeiguma vērtēšanas darbs	https://mape.gov.lv/catalog/materials/A30B6E03-8321-4E75-8212-2003A4995B53/view?preview=A4EA7F49-9FAA-44C4-B7D5-AC4B5C01F5FA
	LU SIIC	Siltuma daudzums	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika8/4TematsF/4Temats.html
	Skola2030	Kā siltums izplatās un maina ķermeņu īpašības? Uzdevumi/vingrinājumi	https://mape.gov.lv/catalog/materials/A30B6E03-8321-4E75-8212-2003A4995B53/view?preview=8B527A1E-8490-418F-93FF-D5005B7FC20C
Vielas stāvokļu maiņa	LU SIIC	Siltuma procesu grafiskais attēlojums	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika8/4TematsF/4Temats.html
		Siltuma procesi sadzīvē	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika8/4TematsF/4Temats.html
Siltuma pārnese	Skola2030	Siltumkustības modeļi <i>Atgārne</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/A30B6E03-8321-4E75-8212-2003A4995B53/view?preview=628BBF40-9D09-424E-9379-A81C4CD979A2
		Kafijas atdzišana <i>Pētnieciskais/laboratorijas darbs</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/A30B6E03-8321-4E75-8212-2003A4995B53/view?preview=5D9C6069-D764-4B82-98DF-C78B36946952
	LU SIIC	Siltuma izplatīšanās	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika8/4TematsF/4Temats.html
		Vizuālie materiāli	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika8/4TematsF/VizualieMateriali4.html
		Uzdevumu piemēri	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika8/PDF/4Temats/UzdevumuPiemeri4.pdf
		Laboratorijas darbi	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika8/4TematsF/LaboratorijasDarbi4.html
		Nobeiguma darbs	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika8/4TematsF/NobeigumaDarbs4.html

Izdevniecību atbalsts:

- Vilks, I. *Fizika 9. klasei*. Rīga: Zvaigzne ABC. 2022. 192 lpp.
- Fizika 9. klasei. SOMA viedgrāmata. Pieejams: <https://app.soma.lv/viedtemas/fizika/devita-klase/fizika-8-9-klasei/ka-siltums-izplatasa-un-maina-kermenu-ipasibas>

9.2. Kur un kā rodas elektrība?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 12 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: apgūt elektrisko parādību cēloņus un sakarības starp strāvas raksturlielumiem, analizējot simulācijas, pētot elektriskās mijiedarbības attēlojumus, veicot eksperimentus, lai izprastu elektroierīču izmantošanas riskus un elektrodrošības noteikumu ievērošanas nepieciešamību.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> Elektrisko parādību cēlonis ir atomus veidojošās daļiņas, kam piemīt elektriskais lādiņš. Dabā pastāv divu veidu elektriskie lādiņi – pozitīvi un negatīvi. Pretēju zīmju lādiņi pievelkas, vienādu – atgrūžas. Ķermenis elektrisko lādiņu var iegūt, iegūstot vai zaudējot elektronus. Telpā ap elektriskajiem lādiņiem pastāv elektriskais lauks, ko var attēlot ar elektriskā lauka spēka līnijām. (D.Li.1.; D.Li.2.) Elektrisko spriegumu rada elektroenerģijas avoti. Elektriskā strāva ir lādiņnesēju plūsma. Lai plūstu elektriskā strāva, vielā ir jābūt lādiņnesējiem, kas var brīvi pārvietoties, un vielā jābūt elektriskajam laukam. Sprieguma vienība ir volts (V), strāvas stipruma vienība ir ampērs (A). Strāvas stiprumu mēra ar ampērmēru, to slēgumā slēdz virknē ar citiem elementiem. Elektrisko spriegumu mēra ar voltmetru, to slēdz paralēli tam elementam, uz kura spailēm jāmēra spriegums. Praktiski katram elektrības vadītājam piemīt elektriskā pretestība, tās mērvienība ir oms. Elektriskās strāvas stiprums ir tieši proporcionāls spriegumam, kas pielikts vadītājam, un apgriezti proporcionāls vadītāja elektriskajai pretestībai, to sauc par Oma likumu. (D.Li.4.; D.Li.11.) 	<ul style="list-style-type: none"> Skaidro elektrisko lādiņu nodalīšanās piemērus dabā un tehnikā, izmantojot atoma uzbūves modeli. (D.9.1.1.1.; D.9.12.1.1.1.; D.9.12.2.1.) Lieto galvaniskā elementa, baterijas, spuldzes, slēdža, rezistora, ampērmētra un voltmetra apzīmējumus, veidojot nesazarotas elektriskās shēmas. (D.9.12.1.1.1.) Izveido vienkāršu elektrisko slēgumu pēc dotas elektriskā slēguma shēmas. (D.9.11.4.1.) Attēlo elektrisko lauku. (D.9.2.2.1.; D.9.12.1.1.1.1.) Salīdzina elektrisko un gravitācijas lauku. (D.9.2.2.1.) Analizē situācijas, izmantojot Oma likumu. (D.9.4.2.4.) Mēra strāvas stiprumu un spriegumu. (D.9.11.2.1.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<ul style="list-style-type: none"> Skaidro elektrovadītspēju kā daļiņu kustības apliecinājumu. (D.9.1.1.1.) Saskata elektriskā un gravitācijas lauka kopīgās īpašības (darbības virziens, pievilkšanās/atgrūšanās, intensitātes atkarība no attāluma, lauka avota). (D.9.2.2.1.) Skaidro elektriskos procesus, izmantojot matemātiskas sakarības starp elektriskajiem raksturlielumiem (strāvas stiprums, spriegums, elektriskā pretestība). (D.9.4.2.4.) Pamato mērinstrumenta, arī digitālā, izvēli; pieraksta mērījumu rezultātus, izmantojot pieņemtus apzīmējumus, nosaukumus, mērvienības. Ar praktiskiem piemēriem skaidro, kā veidojas mērinstrumenta skala un kāpēc ir nepieciešama mērinstrumentu kalibrēšana. Saista mērinstrumenta lietošanas ierobežojumus ar mērinstrumenta uzbūvi. (D.9.11.2.1.) Skaidro procesus un parādības, izmantojot abstraktas idejas, jēdzienus, sakarības, matemātisko instrumentāriju (simbolus, grafikus), zinātnisku terminoloģiju. (D.9.12.1.1.1.) Veido daudzveidīgus modeļus, lai skaidrotu procesus un parādības, mērķtiecīgi ievērojot modelēšanas procesa soļus. (D.9.12.2.1.) Lieto eksperimentam vajadzīgos piederumus, saliekot nepieciešamās iekārtas, izmantojot aprakstu. Skaidro drošības noteikumu jēgu un rīkojas atbilstoši savai un apkārtējo drošībai, pētot vidi dabaszinātņu laboratorijās un sadzīvē. (D.9.11.4.1.) 	<ul style="list-style-type: none"> Attīstīta ieradumu rūpēties par savu veselību un drošību, izvērtējot riskus un ievērojot drošības noteikumus, veicot eksperimentus ar elektrību un lietojot elektroierīces. (Tikums – atbildība, vērtība – dzīvība) Attīstīta ieradumu radīt un attīstīt jaunas zināšanas, eksperimentu rezultātā izdarot secinājumu, ka $I = U/R$. (Tikums – gudrība, vērtība – darba tikums)
<p>Jēdzieni: elektriskais lādiņš, elektrizācija, elektriski lādētu ķermeņu mijiedarbība, elektriskais lauks, elektriskā strāva, elektriskais spriegums, elektriskā sprieguma avots, elektriskā pretestība, strāvas stiprums, elektriskais slēgums (ķēde), elektriskā slēguma shēma.</p>	

Temata apguves norise	Mācību materiāla autors/avots	Mācību materiāla nosaukums	Materiāls pieejams
Elektriskie lādiņi un lauks	Skola2030	Kur un kā rodas elektrība? <i>Norādījumi skolotājam</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/F4703BFD-57DD-4ECF-A03C-1771136D9915/view?preview=A892C254-5B8E-4D26-948C-7256558642FD
		Kur un kā rodas elektrība? <i>Temata atsegums skolēnam</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/F4703BFD-57DD-4ECF-A03C-1771136D9915/view?preview=AB956A30-4D9F-4972-9C3A-4A9695B68310
		Komikss par elektriskajām parādībām un atoma uzbūvi <i>Uzdevumi/vingrinājumi</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/F4703BFD-57DD-4ECF-A03C-1771136D9915/view?preview=B6708787-F2FF-438C-9CA2-BD9B8053BA18
		Gravitācijas lauka un elektriskā lauka salīdzinājums <i>Atgārne</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/F4703BFD-57DD-4ECF-A03C-1771136D9915/view?preview=F1CB8C89-36C0-46A0-9767-A01124E19B07
		Kur un kā rodas elektrība? <i>Vārdnīca</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/F4703BFD-57DD-4ECF-A03C-1771136D9915/view?preview=B6C2DE39-0318-4A55-8833-DD6FA8CA9A87
	LU SIIC	Elektriskie lādiņi	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/1TematsF/T1Stunda1.html
		Elektrostatiskā indukcija	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/1TematsF/T1Stunda2.html
Tavaklase.lv	Elektrības izziņas vēsture	https://www.tavaklase.lv/video/elektribas-izzinasanas-vesture-surdo-2/	
Elektriskā strāva. Oma likums	Skola2030	Kur un kā rodas elektrība? <i>Uzdevumi/vingrinājumi</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/F4703BFD-57DD-4ECF-A03C-1771136D9915/view?preview=ECC8E56B-C3FE-4D66-84BB-E955BA216081
		Spriegums <i>Uzdevumi/vingrinājumi</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/F4703BFD-57DD-4ECF-A03C-1771136D9915/view?preview=651A3764-5B52-45F6-ADA5-A088D6263628
	LVAVA	Mācību satura un valodas apguve fizikā 7.-9. klasei	https://docplayer.gr/80324362-Fizika-macibu-satura-un-valodas-apguve-macibu-lidzeklis-skolenam-ata-krumina-raisa-stunzane.html
	Skola2030	Kur un kā rodas elektrība? <i>Nobeiguma vērtēšanas darbs</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/F4703BFD-57DD-4ECF-A03C-1771136D9915/view?preview=34E24D7A-16D4-4347-A073-AD95F3F635DC
		Multimetra lietošana <i>Mācīšanās stratēģija</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/F4703BFD-57DD-4ECF-A03C-1771136D9915/view?preview=0CBB09FD-E3C9-48FD-B308-B668379735D4
		Oma likuma pārbaude <i>Pētnieciskais/laboratorijas darbs</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/F4703BFD-57DD-4ECF-A03C-1771136D9915/view?preview=FE86DBAE-87D4-4DCB-A052-125BA022C3BB
	LU SIIC	Elektrisko ķēžu raksturielumi un Oma likums ķēdes posmam	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/1TematsF/1Temats.html

Izdevniecību atbalsts:

- Vilks, I. *Fizika 9. klasei*. Rīga: Zvaigzne ABC. 2022. 192 lpp.
- *Kur un kā rodas elektrība?*/Fizika 9. klasei. SOMA viedgrāmata. Pieejams: <https://app.soma.lv/viedtemas/fizika/devita-klase/fizika-8-9-klasei/kur-un-ka-rodas-elektriba>

9.3. Kā mēs ikdienā izmantojam elektrību?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 12 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: apgūt virknes un paralēlā slēguma īpašības, likumsakarības starp elektrības darbu, enerģiju un jaudu, eksperimentējot un meklējot informāciju, lai izprastu ilgtspējīgu elektroenerģijas ieguves nozīmību un izvērtētu savus elektroenerģijas lietošanas paradumus.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> Galvenie elektroenerģijas patērētāju slēgumi ir virknes slēgums un paralēlais slēgums. Virknes slēguma kopējā pretestība ir vienāda ar virknē slēgto patērētāju pretestību summu, kopējais spriegums ir vienāds ar virknē slēgto patērētāju spriegumu summu. Strāvas stiprums visos virknes punktos ir vienāds. Paralēlajā slēgumā spriegums uz visiem patērētājiem ir vienāds, kopējais strāvas stiprums ir vienāds ar atsevišķo strāvas stiprumu summu. Kopējā paralēlā slēguma pretestība ir mazāka par katra atsevišķa elementa pretestību. (D.Li.4.) Patērētā elektroenerģija ir skaitliski vienāda ar elektriskās strāvas pastrādāto darbu. Elektro enerģijas mērvienība ir kilovatstunda. Elektriskā jauda ir ierīces patērētā elektroenerģija laika vienībā. Jauda ir skaitliski vienāda ar sprieguma un strāvas stipruma reizinājumu. Elektroenerģijas avoti ir baterijas, galvaniskie elementi, saules paneļi, elektroenerģiju ražo elektrostacijas (termoelektrostacijas, hidroelektrostacijas, atomelektrostacijas, vēja u. c. elektrostacijas). Katram elektroenerģijas ieguves veidam ir savas priekšrocības un atšķirīga ietekme uz vidi. (D.Li.4.) 	<ul style="list-style-type: none"> Pamato mērinstrumenta izvēli. (D.9.11.2.1.) Saslēdz elektrisko slēgumu pēc dotas elektriskā slēguma shēmas. (D.9.11.4.1.) Lieto galvaniskā elementa, baterijas, spuldzes, slēdža, rezistora, ampērmetra un voltmetra apzīmējumus, veidojot elektriskās shēmas. (D.9.12.1.1.1.) Analizē situācijas, izmantojot elektrisko slēgumu īpašības. (D.9.12.1.1.1.; D.9.4.2.4.) Secina par elektrības darbu, enerģijas un jaudas savstarpējo saistību. (D.9.4.4.1.) Analizē elektroenerģijas lietojumu sadzīvē. (D.9.4.4.1.; D.9.11.4.1.) Izvērtē dažādu elektroenerģijas iegūšanas veidu priekšrocības un trūkumus. (D.9.4.3.2.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<ul style="list-style-type: none"> Skaidro elektriskos procesus, izmantojot matemātiskas sakarības starp elektriskajiem raksturlielumiem (strāvas stiprums, spriegums, elektriskā pretestība), eksperimentējot un vizualizējot virknes un paralēlo slēgumu. (=D.9.4.2.4.) Izvērtē dažādu elektroenerģijas iegūšanas veidu priekšrocības un trūkumus (piemēram, termo-, hidro-, kodol-, Saules un vēja elektrostacijas). (D.9.4.3.2.) Atrod likumsakarības starp elektrības darbu, enerģiju un jaudu, lietojot fizikālus jēdzienus, lielumus, apzīmējumus un matemātiskās sakarības. (=D.9.4.4.1.) Pamato mērinstrumenta, arī digitālā, izvēli, pierakstot mērījumu rezultātus, izmantojot pieņemtus apzīmējumus, nosaukumus, mērvienības. Ar praktiskiem piemēriem skaidro, kā veidojas mērinstrumenta skala un kāpēc nepieciešama mērinstrumentu kalibrēšana. Saista, ka mērinstrumenta uzbūve ierobežo mērinstrumenta lietošanu. (=D.9.11.2.1.) Skaidro procesus un parādības, izmantojot abstraktas idejas, jēdzienus, sakarības, matemātisko instrumentāriju (simbolus, grafikus), zinātnisku terminoloģiju. (D.9.12.1.1.1.) Lieto eksperimentam vajadzīgos piederumus, saliekot nepieciešamās iekārtas, izmantojot aprakstu. Skaidro drošības noteikumu jēgu un rīkojas atbilstoši savai un apkārtējo drošībai, pētot vidi dabaszinātņu laboratorijās un sadzīvē. (D.9.11.4.1.) 	<ul style="list-style-type: none"> Attīstīta ieradumu rūpēties par savu veselību un drošību, izvērtējot riskus un ievērojot drošības noteikumus, veicot eksperimentus ar elektrību un lietojot elektroierīces. (Tikums – atbildība, vērtība – dzīvība) Attīstīta ieradumu darboties ilgtspējīgi un apkārtējai videi draudzīgi, izvērtē dažādus elektroenerģijas iegūšanas veidus. (Tikums – atbildība, vērtība – daba)
<p>Jēdzieni: elektriskais slēgums (ķēde), elektriskā slēguma shēma, vadītāju virknes slēgums, vadītāju paralēlais slēgums, elektriskās strāvas darbs, elektriskā jauda.</p>	

Temata apguves norise	Mācību materiāla autors/avots	Mācību materiāla nosaukums	Materiāls pieejams
Elektriskie slēgumi	Skola2030	Kā mēs ikdienā izmantojam elektrību? <i>Norādījumi skolotājam</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/7D5405F5-E88A-4AF7-A44B-549D6A3F3F61/view?preview=F9BCBAC3-2919-4FD2-9D26-5301D62BE86E
		Kā mēs ikdienā izmantojam elektrību? <i>Temata atsegums skolēnam</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/7D5405F5-E88A-4AF7-A44B-549D6A3F3F61/view?preview=076F37F5-9E3A-47D4-B897-AA49F53BBAA2
		Kā mēs ikdienā izmantojam elektrību? <i>Vārdnīca</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/7D5405F5-E88A-4AF7-A44B-549D6A3F3F61/view?preview=B8A5F136-FD0D-4554-8A47-AE8899860655
		Elektrisko slēgumu izveidošana pēc dotās shēmas <i>Mācīšanās stratēģija</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/7D5405F5-E88A-4AF7-A44B-549D6A3F3F61/view?preview=029D01A4-1A1F-4BCB-9636-B65B89B2E176
	LU SIIC	Elektrisko slēgumu lietojums	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/1TematsF/1Temats.html
		Efektīvs un videi draudzīgs enerģijas lietojums	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/3TematsF/3Temats.html
Strāvas darbs un jauda	Skola2030	Jaudas, enerģijas, sprieguma un strāvas stipruma sakarības <i>Atgādnē</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/7D5405F5-E88A-4AF7-A44B-549D6A3F3F61/view?preview=BF91C0EC-DD10-42E0-A332-3F15F5D6D685
		Kā mēs ikdienā izmantojam elektrību? <i>Uzdevumi/vingrinājumi</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/7D5405F5-E88A-4AF7-A44B-549D6A3F3F61/view?preview=AEB5C565-4EA6-46BC-A04B-BCC2BC37C568
		Projekts "Elektroenerģija manās mājās" <i>Uzdevumi/vingrinājumi</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/7D5405F5-E88A-4AF7-A44B-549D6A3F3F61/view?preview=3A97F205-1DF0-4C9B-B906-BB181C5BD89B
	LVAVA	Mācību satura un valodas apguve fizikā 7.-9. klasei	https://docplayer.gr/80324362-Fizika-macibu-satura-un-valodas-apguve-macibu-lidzeklis-skolenam-ata-krumina-raisa-stunzane.html
	Skola2030	Kā mēs ikdienā izmantojam elektrību? <i>Nobeiguma vērtēšanas darbs</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/7D5405F5-E88A-4AF7-A44B-549D6A3F3F61/view?preview=3795A1DB-F4B1-4B41-AC4C-11C78DAC375
	LU SIIC	Vizuālie materiāli	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/1TematsF/VizualieMateriali1.html https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/3TematsF/VizualieMateriali3.html
		Uzdevumu piemēri	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/PDF/1Temats/UzdevumuPiemeri1.pdf https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/PDF/3Temats/UzdevumuPiemeri3.pdf
		Laboratorijas darbi	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/1TematsF/LaboratorijasDarbi1.html https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/3TematsF/LaboratorijasDarbi3.html
		Nobeiguma darbs	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/1TematsF/NobeigumaDarbs1.html https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika8/6TematsF/NobeigumaDarbs6.html
		Elektrodrošība	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/1TematsF/1Temats.html

Izdevniecību atbalsts:

- Vilks, I. *Fizika 9. klasei*. Rīga: Zvaigzne ABC. 2022. 192 lpp.
- *Kā ikdienā izmanto elektrību?*/Fizika 9. klasei. SOMA viedgrāmata. Pieejams: <https://app.soma.lv/viedtemas/fizika/devita-klase/fizika-8-9-klasei/ka-ikdienu-izmanto-elektribu>

9.4. Kā magnētisms darbojas cilvēku labā?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 8 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: veidot izpratni par magnētiskā lauka darbību un saistību starp elektrisko strāvu un magnētismu, eksperimentējot, meklējot informāciju un sadarbojoties, skaidrojot procesus, lai veidotu prasmi analizēt un salīdzināt daudzveidīgo spēku un lauku ietekmi uz ķermeņiem, kā arī izprastu elektromagnētisko parādību izmantošanas iespējas tehnikā.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> • Vienas daļiņām piemīt īpašības, kuru dēļ ap noteiktiem materiāliem (pastāvīgajiem magnētiem) veidojas magnētiskais lauks. Katram magnētam ir divi poli – ziemeļpols un dienvidpols, kas nav atdalāmi. Vienādie poli atgrūžas, pretējie poli pievelkas. • Ap magnētu pastāv magnētiskais lauks, ko attēlo ar magnētiskā lauka līnijām. Zemeslodei piemīt vājš magnētiskais lauks. (D.Li.1.; D.Li.2.) • Ap vadu, pa kuru plūst strāva, pastāv magnētiskais lauks. Satinot vadu spolē, iegūst elektromagnētu, kas var radīt ļoti spēcīgu magnētisko lauku. Spolē ievietojot dzelzs serdi, magnētiskais lauks kļūst spēcīgāks. Ja strāvas vadu ievieto magnētiskajā laukā, strāvas vads sāk kustēties. Šī parādība ir pamatā elektromotoru darbībai. Savukārt, ja noslēgtu vadu kustina magnētiskajā laukā, tajā sāk plūst strāva. Šī parādība ir elektrogeneratoru un transformatoru darbības pamatā. (D.Li.2.) • Elektriskais, magnētiskais un gravitācijas lauks ir daudzu cilvēkam apkārt esošo spēku nesēji. Lauka iedarbībai ir noteikts virziens, katram laukam ir avots, attālinoties no tā, lauka iedarbība jeb spēks mazinās. (D.Li.2.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Attēlo zīmējumā magnētisko lauku ap patstāvīgo magnētu un elektromagnētu. (D.9.2.2.1) • Secina par magnētiskā lauka stiprumu un virzienu ap patstāvīgo magnētu un elektromagnētu, veicot eksperimentus. (D.9.2.2.1) • Salīdzina patstāvīgo magnētu un elektromagnētu. (D.9.2.2.1) • Skaidro patstāvīgā magnēta un elektromagnēta darbības principu. (D.9.1.1.1.; D.9.2.2.1) • Veido video filmu par patstāvīgajiem magnētiem un elektromagnētiem. (T.9.2.4.6.; D.9.11.12.2.) • Apraksta elektromagnētisko parādību izmantošanas iespējas tehnikā. (D.9.2.2.1) • Salīdzina elektrisko, magnētisko un gravitācijas lauku pēc dotām pazīmēm. (D.9.2.2.1)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<ul style="list-style-type: none"> • Skaidro magnētiskās īpašības kā daļiņu kustības apliecinājumu. (D.9.1.1.1.) • Saskata elektriskā, magnētiskā un gravitācijas lauka kopīgās īpašības (darbības virziens, pievilkšanās/atgrūšanās mijiedarbība, lauka intensitātes atkarība dažādos attālumos no lauka avota). (=D.9.2.2.1) • Sadarbojas komandā vienota mērķa sasniegšanai, risinot vienkāršas dabaszinātniskas problēmas, veicot pētījumu, līdzdarbojoties dabaszinātņu projektos u. c. (D.9.11.12.2.) • Filmē un ieraksta audio pēc izveidotā scenārija, veic iegūto materiālu video pēcapstrādi. Izvēlas lietošanas mērķim atbilstošu attēla, audio vai video izmēru un saglabāšanas formātu. (T.9.2.4.6.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Attīsta ieradumu lietpratīgi un atbildīgi izmantot informācijas tehnoloģijas, meklējot mācību video internetā un filmējot video par patstāvīgā magnēta un elektromagnēta darbību. (Tikums – gudrība, vērtība – darba tikums) • Attīstīta ieradumu izprast, respektēt un risināt kompleksas problēmas, salīdzinot trīs fizikālos laukus un to iedarbību uz ķermeņiem. (Tikums – gudrība, vērtība – darba tikums)
<p>Jēdzieni: patstāvīgais magnēts, magnētiskais lauks, magnētiskā lauka līnijas, magnēta pols, elektromagnēts, spole.</p>	

Temata apguves norise	Mācību materiāla autors/avots	Mācību materiāla nosaukums	Materiāls pieejams
Magnēti un magnētiskais lauks	Skola2030	Kā magnētisms darbojas cilvēku labā? <i>Norādījumi skolotājam</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/257076CC-39D6-4ECA-A50D-895F296E3ACC/view?preview=70128E2C-DA57-46CD-9F14-260D951771D1
		Kā magnētisms darbojas cilvēku labā? <i>Temata atsegums skolēnam</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/257076CC-39D6-4ECA-A50D-895F296E3ACC/view?preview=5134E709-14BC-4B1D-A168-8173F3C3D990
		Kā magnētisms darbojas cilvēku labā? <i>Vārdnīca</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/257076CC-39D6-4ECA-A50D-895F296E3ACC/view?preview=B2F6133E-CCC8-4F21-AB78-814C2FE1D2A6
		Kā magnētisms darbojas cilvēku labā? <i>Uzdevumi/vingrinājumi</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/257076CC-39D6-4ECA-A50D-895F296E3ACC/view?preview=FC582248-4EAF-4B82-877D-7C47309E8985
Elektromagnētisms	Skola2030	Pastāvīgais magnēts un elektromagnēts <i>Atgārne</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/257076CC-39D6-4ECA-A50D-895F296E3ACC/view?preview=0CC5131F-20E6-4E89-9D99-988B8A327DD5
		Pastāvīgā magnēta un elektromagnēta salīdzinājums <i>Uzdevumi/vingrinājumi</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/257076CC-39D6-4ECA-A50D-895F296E3ACC/view?preview=AD8FEB77-DE13-4FD0-8C35-8F56EECAE9C9
	LVAVA	Mācību satura un valodas apguve fizikā 7.-9. klasei	https://docplayer.gr/80324362-Fizika-macibu-satura-un-valodas-apguve-macibu-lidzeklis-skolenam-ata-krumina-raisa-stunzane.html
	Skola2030	Kā magnētisms darbojas cilvēku labā? <i>Nobeiguma vērtēšanas darbs</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/257076CC-39D6-4ECA-A50D-895F296E3ACC/view?preview=E392F480-A530-405E-A361-4959691140A0
	LU SIIC	Elektrisko un magnētisko parādību saistība	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/2TematsF/2Temats.html
Gravitācijas, elektriskais, magnētiskais lauks un spēks	Skola2030	Magnētiskais lauks <i>Atgārne</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/257076CC-39D6-4ECA-A50D-895F296E3ACC/view?preview=3D35EE8D-1482-4DAD-8B4D-1AC9519A40A4

Izdevniecību atbalsts:

- Vilks, I. *Fizika 9. klasei*. Rīga: Zvaigzne ABC. 2022. 192 lpp.
- Kā magnētisms darbojas cilvēku labā?/Fizika 9. klasei. SOMA viedgrāmata. Pieejams: <https://app.soma.lv/viedtemas/fizika/devita-klase/fizika-8-9-klasei/ka-magnetisms-darbojas-cilveku-laba>

9.5. Kā elektromagnētiskie viļņi palīdz mums uztvert apkārtējo pasauli?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 9 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: veidot izpratni par elektromagnētisko viļņu (EM) pieaugošo nozīmi tehnoloģijās un ietekmi uz cilvēku; veidot spēju orientēties strauji mainīgo tehnoloģiju vidū, elektromagnētisko viļņu īpašību apguvē izmantojot analogiju ar mehāniskajiem viļņiem uz ūdens virsmas, gaismas īpašību apguvē izmantojot gaismas stara modeli; veidot vienotu dabaszinātnisku pasaules ainu, salīdzinot skaņas un gaismas viļņus.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes:
<ul style="list-style-type: none"> Līdzīgi kā vilni uz ūdens virsmas ierosina kustīgs pludiņš, elektromagnētisko vilni rada elektrons (elektriskais lādiņš), kas svārstās. Jau zināms, ka ap nekustīgu elektrisko lādiņu pastāv elektriskais lauks, bet ap lādiņu plūsmu – magnētiskais lauks. Šo abu lauku svārstības rada elektromagnētisko vilni. Elektromagnētiskos viļņus, tāpat kā mehāniskos viļņus, raksturo viļņa garums, svārstību frekvence un viļņa izplatīšanās ātrums. Jo lielāka svārstību frekvence, jo mazāks viļņa garums. Tukšumā elektromagnētisko viļņu izplatīšanās ātrums ir 300 000 km/s. (D.Li.2.) EM viļņi, līdzīgi kā viļņi uz ūdens virsmas un skaņas viļņi, atstarojas no šķēršļiem un maina virzienu, pārejot citā vidē. EM viļņu atstarošanās un laušanas likumus iegūst, izmantojot gaismas stara modeli. Gaismas stara atstarošanās leņķis ir vienāds ar krišanas leņķi. Tas nosaka attēla veidošanos plakanā spogulī. Gaisma, šķērsojot robežvirsmu starp divām caurspīdīgām vidēm, lūst. Lauztā stara leņķi nosaka caurspīdīgās vides blīvums. Lai panāktu gaismas stara virziena maiņu vēlamā virzienā, izmanto ieliektas un izliektas lēcas, katru lēcu raksturo fokusa attālums un optiskais stiprums. (D.Li.2.) Visi EM viļņu diapazoni ir sakārtoti EM viļņu skalā. Katra diapazona EM viļņiem ir atšķirīgs lietojums un ietekme uz cilvēka veselību un drošību. Redzamā gaisma sastāv no dažādas frekvences EM viļņiem, ko uztveram kā dažādas krāsas. (D.Li.2.) 	<ul style="list-style-type: none"> Modelē EM, izmantojot mehānisko viļņu uz ūdens virsmas analogiju. Saskata modelī viļņa garumu, periodu un izplatīšanās ātrumu. (D.9.12.2.1.) Apraksta viļņu garuma, frekvences un ātruma savstarpējo sakarību. (D.9.2.1.2.) Salīdzina skaņas un gaismas viļņu kopīgās un atšķirīgās īpašības, spēju izplatīties dažādās vidēs. (D.9.2.1.2.) Secina par gaismas krišanas un atstarošanās leņķa savstarpējo sakarību. (D.9.2.1.1.) Apraksta gaismas pāriešanu no vienas vides citā, izmantojot gaismas stara modeli. (D.9.2.1.1.) Secina, kādi lielumi ietekmē lēcas veidoto priekšmeta attēlu. (D.9.2.1.1.) Skaidro lēcas nozīmi optiskajos instrumentos, izmantojot gaismas stara modeli. (D.9.2.1.1.) Veido infografikas par EM viļņu diapazoniem: viļņu īpašībām, EM viļņu ietekmi uz cilvēku, aizsardzības līdzekļiem, izmantošanu sadzīvē un tehnoloģijās. (T.9.2.4.3.; D.9.2.1.2.; D.9.2.1.1.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<ul style="list-style-type: none"> Izmantojot gaismas stara modeli, salīdzina gaismas un citu elektromagnētisko viļņu izplatīšanos, atstarošanu, laušanu un izmantošanu tehnoloģijās (piemēram, brilles, bezvadu ierīces, radio, mikroviļņu krāsns). (=D.9.2.1.1.) Saskata un skaidro kopīgās īpašības (rašanās, izplatīšanās, absorbcija, uztveršana, ietekme un cilvēku, lietojums) mehāniskajiem (skaņas) un elektromagnētiskajiem viļņiem (gaisma, radioviļņi). (=D.9.2.1.2.) Veido daudzveidīgus modeļus, lai skaidrotu procesus un parādības. (D.9.12.2.1.) Pārzina dažādus datu attēlošanas veidus (to skaitā tiešsaistē) un tos lieto, lai atbilstoši sasniegtu savu mērķi. (T.9.2.4.3.) 	<ul style="list-style-type: none"> Attīstīta ieradumu rūpēties par savu veselību un drošību, izvērtējot dažādu elektromagnētisko viļņu ietekmi uz cilvēku un aizsardzības metodes. (Tikums – atbildība, vērtība – dzīvība) Attīstīta ieradumu lietpratīgi un atbildīgi izmantot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas iespējas, veidojot infografikas par EM viļņiem. (Tikums – gudrība, vērtība – darba tikums)
<p>Jēdzieni: elektromagnētiskais vilnis, gaismas ātrums, gaismas stars, krišanas leņķis, atstarošanās leņķis, laušanas leņķis, savācējlēca, izkliedētājlēca, lēcas fokuss, lēcas optiskais stiprums, absorbcija.</p>	

Temata apguves norise	Mācību materiāla autors/avots	Mācību materiāla nosaukums	Materiāls pieejams
EM viļņu rašanās, izplatīšanās un uztveršana	Skola2030	Kā elektromagnētiskie viļņi palīdz mums uztvert apkārtējo pasauli? <i>Norādījumi skolotājiem</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/376FBE95-F45A-45CC-BE22-054578334082/view?preview=1776A394-7FE8-454C-A089-5C608CD7693B
		Kā elektromagnētiskie viļņi palīdz mums uztvert apkārtējo pasauli? <i>Temata atsegums skolēnam</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/376FBE95-F45A-45CC-BE22-054578334082/view?preview=452DD927-3940-4040-97A9-B1DD-6BF5C381
		Kā elektromagnētiskie viļņi palīdz mums uztvert apkārtējo pasauli? <i>Vārdnīca</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/376FBE95-F45A-45CC-BE22-054578334082/view?preview=D92F3353-6453-48F8-BB8C-E815700668B6
		Infografika "Elektromagnētisko viļņu veidi" <i>Uzdevumi/vingrinājumi</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/376FBE95-F45A-45CC-BE22-054578334082/view?preview=918E7AE4-7B5B-4EF5-859B-CCB263B24FFE
	LU SIIC	Vizuālie materiāli	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/2TematsF/VizualieMateriali2.html
		Uzdevumu piemēri	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/PDF/2Temats/UzdevumuPiemeri2.pdf
		Laboratorijas darbi	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/2TematsF/LaboratorijasDarbi2.html
		Nobeiguma darbs	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/2TematsF/NobeigumaDarbs2.html
EM viļņu īpašības. Gaisma	Skola2030	Kā elektromagnētiskie viļņi palīdz mums uztvert apkārtējo pasauli? <i>Uzdevumi/vingrinājumi</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/376FBE95-F45A-45CC-BE22-054578334082/view?preview=A4F22071-11F0-49B7-B0F0-F864478588FE
	LVAVA	Mācību satura un valodas apguve fizikā 7.– 9. klasei	https://docplayer.gr/80324362-Fizika-macibu-satura-un-valodas-apguve-macibu-lidzeklis-skolenam-ata-krumina-raisa-stunzane.html
	Skola2030	Kā elektromagnētiskie viļņi palīdz mums uztvert apkārtējo pasauli? <i>Nobeiguma vērtēšanas darbs</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/376FBE95-F45A-45CC-BE22-054578334082/view?preview=2FE45898-B937-46AF-B925-F1717A2E-1A6E

Temata apguves norise	Mācību materiāla autors/avots	Mācību materiāla nosaukums	Materiāls pieejams
EM viļņu īpašības. Gaisma	LU SIIC	Gaisma un krāsas	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika8/3TematsF/3Temats.html
		Vizuālie materiāli	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika8/3TematsF/VizualieMateriali3.html
		Uzdevumu piemēri	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika8/PDF/3Temats/UzdevumaPiemeri3.pdf
		Laboratorijas darbi	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika8/3TematsF/LaboratorijasDarbi3.html
		Nobeiguma darbs	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika8/3TematsF/NobeigumaDarbs3.html
EM viļņu daudzveidība un ietekme uz cilvēku	Skola2030	Informācijas meklēšana, izmantojot meklētājprogrammu <i>Google Atgādne</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/376FBE95-F45A-45CC-BE22-054578334082/view?preview=EF1AD6F9-FFDB-4E33-85F3-8B779F-4F05A2

Izdevniecību atbalsts:

- Vilks, I. *Fizika 9. klasei*. Rīga: Zvaigzne ABC. 2022. 192 lpp.
- Antons, L., Dzērve, U. *Uzdevumu krājums fizikā 9. klasei*. Lielvārde: Lielvārds.
Pieejams: <https://app.soma.lv/e-gramatas/uzdevumu-krajumi/book/uzdevumu-krajums-fizika-9-klasei>

9.6. Kur es atrodos Visumā?

Ieteicamais laiks temata apguvei: 9 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: veidot zinātniski pamatotu pasaules uzskatu, lai turpmākajā dzīvē skolēni būtu mazāk pakļauti pseidozinātnu ietekmei un spētu orientēties arvien pieaugošajā plašsaziņas mediju informācijā par debess ķermeņu izpēti, lai veidotu prasmi sistematizēt informāciju, kā arī analīzes, sintēzes prasmju pilnveidošanai un sistemātiskās domāšanas attīstībai, iedala debess ķermeņus noteiktās grupās un kategorijās, veido to hierarhiju (Zeme – Mēness, Saules sistēma, zvaigzne, Mūsu Galaktika jeb Piena Ceļš, citas galaktikas, Visuma struktūra).

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
<ul style="list-style-type: none"> Zvaigžņotās debēs novērojamas zvaigznes, vairākas Saules sistēmas planētas, daži miglāji, vairākas galaktikas, dažkārt arī komētas un meteori. Saules sistēma ir Visuma objektu kopums, kura struktūra ir atkarīga no Saules gravitācijas un kosmisko ķermeņu kustības. Saules sistēmas uzbūves modelis ir attīstījies zinātnisku pētījumu rezultātā. (D.Li.6.; D.Li.12.) Zvaigzne ir milzīga (spīdoša) plazmas lode, kuru kopā satur pašas gravitācija. Zvaigznes raksturo ar temperatūru, izstaroto enerģiju, krāsu un citiem raksturlielumiem. Zvaigznes vietām veido kopas, bet starpzvaigžņu vide – miglājus. Galaktikas ir gigantiskas, patstāvīgas zvaigžņu sistēmas, kas sastāv no daudziem miljardiem zvaigžņu. (D.Li.6.) Visums – pasaules telpa ar visu, kas tajā ir. Visuma izpēti no Zemes veic ar teleskopiem, galvenokārt redzamās gaismas un radioviļņu diapazonā, bet kosmosa telpā – ar teleskopiem un citām starojumu reģistrēšanas ierīcēm visos EMV diapazonos. (D.Li.6.) 	<ul style="list-style-type: none"> Analizē apstākļus uz dažādām Saules sistēmas planētām. Salīdzina dažādus Saules sistēmas modeļus. (D.9.6.2.1.; D.12.2.3.) Salīdzina zvaigznes pēc to raksturlielumiem (temperatūras, krāsas, izmēriem). (D.9.6.2.1.) Veido hipotēzi par apstākļiem uz Zemes, ievērojot dažādus Saules attīstības posmus (kļūstot par sarkano milzi, pēc tam par balto punduri) (D.9.6.2.1.) Klasificē galaktikas pēc to uzbūves. (D.9.6.1.2.) Izmanto shematisko zvaigžņu evolūcijas attēlojumu. (D.9.6.2.1.) Analizē Visuma uzbūves hierarhiju. (D.9.6.1.1.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
<ul style="list-style-type: none"> Ilustrē Visuma struktūru hierarhiju (planētas ap zvaigznēm, galaktikas, galaktiku kopas), skaidro, kā iegūstama informācija par Visuma uzbūves elementiem un to īpašībām. (=D.9.6.1.1.) Skaidro, kas ir galaktika, individuāli vai grupā strukturē informāciju par galaktiku daudzveidību. (=D.9.6.1.2.) Skaidro Saules sistēmas uzbūvi un ķermeņu kustību, salīdzina Sauli ar citām zvaigznēm (izmērs, temperatūra, krāsa, izstarotā enerģija), izmantojot shematisko zvaigžņu evolūcijas attēlojumu, skaidro būtiskākās pārmaiņas Saulē tās evolūcijas gaitā. (=D.9.6.2.1.) Parāda konkrētā piemērā (heliocentriskais modelis), kā, laika gaitā attīstoties teorijām, dažādi modeļi tiek pārskatīti. (=D.12.2.3.) 	<ul style="list-style-type: none"> Attīstot ieradumu radīt un attīstīt jaunas zināšanas, veic pētījumu par krāteru veidošanos. (Tikums – gudrība, vērtība – darba tikums) Attīstot ieradumu sekmīgi darboties individuāli un komandā, risināt sarunas un pieņemt kopīgus lēmumus, veic pāros projektu “Es un Visums”. (Tikums – gudrība, vērtība – darba tikums)
<p>Jēdzieni: pavadonis, meteorīti, asteroīds, komēta, Lielais Sprādziens, planēta, zvaigzne, Visums, Saules sistēma, galaktika.</p>	

Temata apguves norise	Mācību materiāla autors/avots	Mācību materiāla nosaukums	Materiāls pieejams
Zeme un Saules sistēma	Skola2030	Kur es atrodos Visumā? <i>Norādījumi skolotājam</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/B872941F-5DF1-4DDB-85D9-02A4410F70DC/view?preview=F6BE1064-97A0-4286-A301-1E55B02240CE
		Kur es atrodos Visumā? <i>Temata atsegums skolēnam</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/B872941F-5DF1-4DDB-85D9-02A4410F70DC/view?preview=3B900016-F14C-40FC-A058-06653F07C59E
		Kur es atrodos Visumā? <i>Vārdnīca</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/B872941F-5DF1-4DDB-85D9-02A4410F70DC/view?preview=68F74327-D3BF-4C95-B2E0-9538DE475CA9
Zvaigznes un galaktikas	Skola2030	Astronomisko ziņu reportāža <i>Uzdevumi/uzdevumi</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/B872941F-5DF1-4DDB-85D9-02A4410F70DC/view?preview=A4CDD1E0-B942-4964-81B2-037A1E8DD665
		Tavaklase.lv	Zvaigznes https://www.tavaklase.lv/video/zvaigznes-surdo-2/
	LU SIIC	Galileo Galilejs un teleskopi	https://www.tavaklase.lv/video/galileo-galilejs-un-teleskopi-surdo-2/
		Novērojamais Visums	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/5TematsF/5Temats.html
		Vizuālie materiāli	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/5TematsF/VizualieMateriali5.html
		Uzdevumu piemēri	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/PDF/5Temats/UzdevumuPiemeri5.pdf
		Laboratorijas darbi	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/5TematsF/LaboratorijasDarbi5.html
Nobeiguma darbs	https://www.siic.lu.lv/mat/atbalsts1/Fizika9/5TematsF/NobeigumaDarbs5.html		
Visums	Skola2030	Kur es atrodos Visumā? <i>Uzdevumi/vingrinājumi</i>	https://mape.gov.lv/catalog/materials/B872941F-5DF1-4DDB-85D9-02A4410F70DC/view?preview=2E73E588-5CC5-49A1-9B5A-7314EB84D4E4
		Tavaklase.lv	Visuma struktūra https://www.tavaklase.lv/video/visuma-struktura-surdo-2/

Izdevniecību atbalsts:

- Vilks, I. *Fizika 9. klasei*. Rīga: Zvaigzne ABC. 2022. 192 lpp.
- Antons, L., Dzērve, U. *Uzdevumu krājums fizikā 9. klasei*. Lielvārde: Lielvārds. Pieejams: <https://app.soma.lv/e-gramatas/uzdevumu-krajumi/book/uzdevumu-krajums-fizika-9-klasei>